
ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

УДК 336.717.3

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.22.14>

Бричка Б.Б.

кандидат економічних наук, доцент,
Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2547-7828>

Бричка Г.П.

кандидат економічних наук, доцент,
Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0518-4553>

Brychka Bohdan, Brychka Halyna

Stepan Gzhytskyi National University
of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

FEATURES OF THE FUNCTIONING OF THE BANKING SERVICES MARKET OF UKRAINE

У статті розглядаються основні особливості функціонування ринку банківських послуг України. Проаналізовано зміну кількості відділень комерційних банків України протягом першого півріччя 2024 року, на основі цього зроблено висновок про зменшення кількості банківських відділень в Україні. Також подано структуру ринку банківських послуг країни, виявлено, що два комерційні банки фактично контролюють половину ринку банківських послуг. Головними проблемами функціонування ринку банківських послуг України вказано високий ризик неповернення кредитів, складний доступ до банківських послуг у віддалених регіонах, низький рівень довіри населення до банківської системи, ризик валютних коливань, загрози кібератак і звісно проблеми пов'язані із військовими діями. Було окреслено перспективні напрями розвитку ринку банківських послуг України, зокрема використання досягнень діджиталізації, вдосконалення механізмів кредитування та управління ризиками, інтеграція у світовий банківський простір, зростання стабільності та надійності банківської системи, зміцнення довіри населення та інші.

Ключові слова: банки, комерційний банк, НБУ, грошова одиниця, банківська система, кредитування.

The article examines the main features of the banking services market of Ukraine. The analysis of literary sources showed that the subject of the functioning of the banking system in general and the specifics of the provision of banking services in particular can be traced in the works of many Ukrainian researchers. A significant part of the authors focused their attention on today's popular topic – security, in particular the issue of financial security of the banking sector. There are a number of works devoted to the digitalization of the banking

sector of Ukraine. A separate "block" of research can be considered works, the subject of which is the development of the banking sector of Ukraine during the war. The change in the number of branches of commercial banks of Ukraine during the first half of 2024 was analyzed, based on this, a conclusion was made about the decrease in the number of bank branches in Ukraine. Thus, in July there were 53 less branches of commercial banks than at the beginning of 2024. The structure of the country's banking services market is also presented, it is revealed that two commercial banks actually control half of the banking services market (26% belongs to Oschadbank and 25% of the market belongs to Privatbank). The article presented problematic aspects of the functioning of the banking services market in Ukraine. The main problems of the functioning of the Ukrainian banking services market are the high risk of non-repayment of loans, difficult access to banking services in remote regions, low level of public trust in the banking system, risk of currency fluctuations, threats of cyber attacks, instability of the monetary unit and, of course, problems related to military actions. Prospective directions for the development of the banking services market of Ukraine were outlined, in particular, the use of digitalization achievements, improvement of crediting and risk management mechanisms, deepening of cooperation with international financial institutions, increasing the stability and reliability of the banking system, strengthening public confidence, expanding the spectrum of financial instruments, increasing the stability of the monetary unit, increasing the level of competition. In order to attract more customers, in particular in the context of deposits and other banking services, an effective state policy is needed to increase the financial literacy of the population, the stability of the hryvnia, and guaranteeing the safety of deposits.

Keywords: banks, commercial bank, NBU, monetary unit, banking system, lending.

Постановка проблеми. Банківська система є сукупністю фінансових установ, які здійснюють операції з надання банківських послуг, забезпечують обіг грошових коштів у країні та підтримують економічну стабільність. Вона є основою фінансової системи держави.

Ефективне та налагоджене функціонування банківської системи країни є однією із важливих передумов розвитку всієї економіки. Налагодження системи надання банківських послуг має ключове значення для забезпечення фінансової стабільності та підвищення якості життя громадян. І в цьому аспекті Україна не є винятком. Тому дослідження функціонування ринку банківських послуг є актуальним та потребує подальшого розгляду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематика функціонування банківської системи загалом та специфіки надання банківських послуг зокрема простежується у працях багатьох українських дослідників. Значна частина авторів акцентували свою увагу на популярній сьогодні тематиці – безпековій, зокрема питання фінансової безпеки банківського сектору відображені у роботах Є. Мордань, О. Журавки [1], Н. Давиденко [2], Н. Блащук-Дев'яткіної [3] та багатьох інших.

Окремим «блоком» досліджень можемо вважати праці, тематикою яких є розвиток банківського сектору нашої держави у військовий час. До таких можемо віднести праці І. Правдиковської [4], В. Нянька [5], Г. Зубчак [6], Н.Ситник [7] тощо.

Є низка робіт присвячених цифровізації банківського сектору України, що безсумнівно є майбутнім вектором його розвитку. Авторами таких досліджень, до прикладу, є Н. Трусова [8] та Р. Мірошник [9].

Формулювання цілей статті. Аналіз наявних літературних джерел, що стосуються розвитку банківської системи України, показав що тематика є доволі популярною серед вітчизняних науковців. Проте є потреба у подальшому її дослідженні, зокрема тематики надання банківських послуг, окреслення особливостей функціонування надавачів банківських послуг та специфіки їх одержання споживачами.

Мета статті полягає в висвітленні особливостей функціонування ринку банківських послуг в Україні.

Виклад основного матеріалу. Українська банківська система за своєю структурою є дворівневою, керівний рівень відведено Національному банку України, який власне виконує функції регулятора та координатора фінансової системи. На дру-

гому рівні розташовані комерційні банки (динаміку їх кількості можемо побачити на рис. 1), які безпосередньо надають банківські послуги населенню та іншим господарюючим суб'єктам. Вони бувають державними, приватними та банками із іноземним капіталом. Станом на 2024 рік на ринку банківських послуг України функціонує близько 62 комерційних банки, а кількість їх відділень у липні 2024 року становила 5085, що на 53 відділення менше, ніж було у січні цього ж року [10;11].

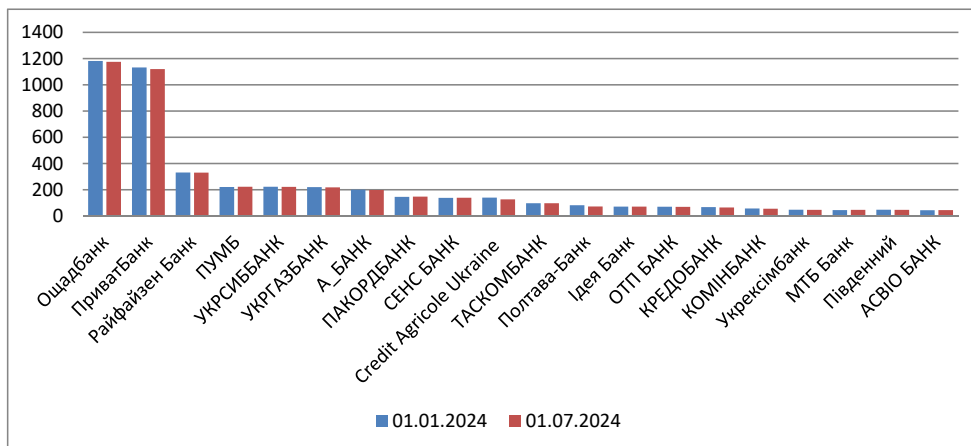


Рис. 1. Зміна кількості відділень найбільших банків України протягом першого півріччя 2024 року

Джерело: сформовано авторами на основі [11]

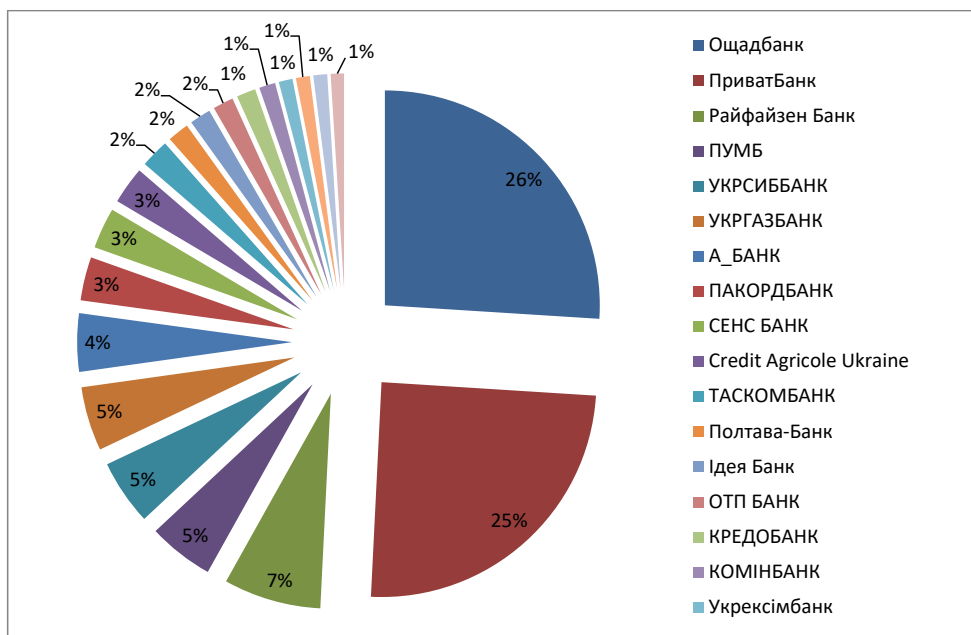


Рис. 2. Розподіл ринку банківських послуг України між найбільшими банками у 2024 році

Джерело: сформовано авторами на основі [10; 11]

За даними офіційних сайтів НБУ [10] та РБК-Україна [11] кількість відділень комерційних банків в Україні протягом 2024 року має тенденцію до зменшення. Причинами таких змін є закриття відділень на територіях до яких наближаються бойові дії, укрупнення відділень через зменшення кількості населення та перенесення багатьох банківських послуг до онлайн-простору.

Дані рисунку 2 свідчать про домінування двох банків – Ощадбанку та Приват-Банку, які займають близько чверті ринку банківських послуг кожен. Декілька банків займають доволі невелику частку ринку (близько 5%), до таких можемо віднести Райффайзен Банк, ПУМБ, УКРСИББАНК тощо.

На шляху зростання банківської системи України та ефективного наданні банківських послуг стоїть ціла низка проблемних факторів, головні з яких нами було відображено на рисунку 3.

До традиційних проблем функціонування банківської системи України додалися дві нові категорії проблем – ризики кібератак через зростання цифровізації банківських послуг та ціла низка негативних факторів, що викликані воєнними діями на території України. Останні проявляються у зменшенні стабільності банків, зменшенні активності бізнесу та платоспроможності населення, а також у кадровій проблемі банківського сектору. Нестача фахівців у багатьох сферах економіки (в т.ч. й сфері надання банківських послуг) пов'язана із мобілізацією, виїздом значної частини спеціалістів за кордон та не бажанням офіційно працювати через можливість тієї ж таки мобілізації.

Поряд з цим сфера надання банківських послуг все ж має значні перспективи розвитку в Україні, наочно їх відобразимо на рисунку 4, що подано нижче.

Безперечно майбутній розвиток суспільства базуватиметься на застосуванні досягнень ІТ-галузі, тому надання банківських послуг базуватиметься на розвитку онлайн-банкінгу, використанні мобільних додатків, впровадженню все більшої кількості цифрових валют тощо.

Із подальшою інтеграцією України до ЄС необхідністю стане адаптація банківського законодавства до стандартів Європейського Союзу.

Для залучення більшої кількості клієнтів, зокрема в контексті депозитів та інших банківських послуг, потрібна ефективна політика держави щодо зростання фінансової грамотності населення, стабільності гривні та гарантування безпеки вкладів.

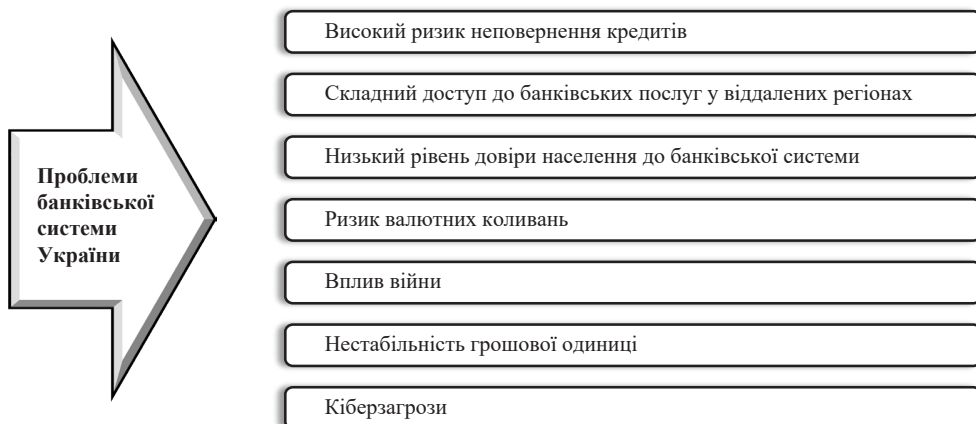


Рис. 3. Проблеми банківської системи України

Джерело: власна розробка авторів



*Рис. 4. Перспективні напрями розвитку банківської системи України
Джерело: власна розробка авторів*

Висновки. Отже ринок банківських послуг України сьогодні функціонує незважаючи на важкі воєнні часи. Більше 62 банків, що мають більше 5000 відділень забезпечували надання банківських послуг у 2024 році. Головними «гравцями» на банківському ринку країни є Ощадбанк та Приватбанк. Є ціла низка проблемних аспектів функціонування банківського сектору України, основними з яких є вплив військових дій, недовіра населення до банків, нестабільний валютний курс тощо, які ускладнюють діяльність банків та, відповідно, функціонування ринку банківських послуг.

Проте незважаючи цілу низку проблем, ринок банківських послуг України загалом, та надавачі банківських послуг мають суттєві перспективи для розвитку, зокрема в контексті цифровізації банківських послуг, зростання довіри населення та його фінансової освіченості, підвищення стабільності грошової одиниці, зростання конкуренції на ринку банківських послуг і т.п.

Список використаних джерел:

1. Мордань Є.Ю. та ін. Фінансова безпека банківської системи України: сутність та оцінка. *Бізнес Інформ*. 2021. № 1. С. 243–251. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-243-251>
2. Давиденко Н.М., Колодяжна В.О. Оцінювання фінансової безпеки банківської системи України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2020. № 40. С. 51–58. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2020-40-9>
3. Блашук-Дев'яткіна Н.З., Бацман І.В. Фінансова безпека банківської системи України. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 85. №6 (85). С. 104–112.
4. Правдиківська І., Дорошенко Н. Вплив війни на банківську систему України. *Молодий вчений*. 2022. № 9(109). С. 150–153. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-9-109-32>
5. Нянько В., Нянько Л., Нянько В. Banking system during the marital state and in the post-war reconstruction of Ukraine. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*. 2022. № 35. С. 96–105.
6. Зубчак Г., Івашук О. Ризики банківської системи України в умовах воєнного стану. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2022. № 1–2. С. 50–61. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2022.01-02.050>

7. Ситник Н., Прицак Я. Банківська система України в умовах війни: ризики та оцінка безпеки. *Молодий вчений*. 2023. № 6(118). С. 94–98. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-6-118-19>
8. Трусова Н.В., Чкан І.О. Кіберзахист банківської системи України в умовах цифрових трансформацій. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2023. Том 1, № 47. С. 151–163. DOI: <https://doi.org/10.31388/2519-884X-2023-47-151-163>
9. Мірошник Р., Кухта І. Діджиталізація банківської системи України в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-39> (дата звернення: 15.12.2024).
10. Національний банк України: Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/> (дата звернення: 15.12.2024).
11. З початку року в Україні закрили понад 50 відділень: рейтинг банків. *РБК-Україна*. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/pochatku-roku-ukrayini-zakrili-ponad-50-viddilen-1719999607.html> (дата звернення: 15.12.2024).

References:

1. Mordan Ye. Yu. et al. (2021) Finansova bezpeka bankivskoi systemy Ukrainy: sutnist ta otsinka [Financial Security of the Banking System of Ukraine: The Essence and Evaluation]. *Biznes Inform – Business Inform*, vol. 1, pp. 243–251. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-243-251>
2. Davydenko N. M., Kolodiazhna V. O. (2020) Otsiniuvannia finansovoi bezpeky bankivskoi systemy Ukrainy [Assessment of the financial security of the banking system of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series “Economic Sciences”*, vol. 40, pp. 51–58. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2020-40-9>
3. Blashchuk-Deviatkina N. Z., Batsman I.V. (2023) Finansova bezpeka bankivskoi systemy Ukrainy [Financial security of the banking system of Ukraine]. *Halyskyi ekonomichniy visnyk – Galician economic journal*, vol. 6(85), pp. 104–112.
4. Pravdykovska I., Doroshenko N. (2022) Vplyv viiny na bankivsku systemu Ukrainy [The impact of the war on the banking system of Ukraine]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, vol. 9(109), pp.150–153. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-9-109-32>
5. Nianko V., Nianko L., Nianko V. (2022) Banking system during the marital state and in the post-war reconstruction of Ukraine. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava – Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*, vol. 35, pp. 96–105.
6. Zubchak H., Ivashchuk O. (2022) Ryzky bankivskoi systemy Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Risks of the banking system of Ukraine in the conditions of martial law]. *Instytut bukhgalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii – Institute of Accounting, control and analysis in the conditions of globalization*, vol. 1–2, pp. 50–61. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2022.01-02.050>
7. Sytnyk N., Pritsak Ya. (2023) Bankivska sistema Ukrainy v umovakh viiny: ryzky ta otsinka bezpeky [The banking system of Ukraine in the conditions of war: risks and security assessment]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, vol. 6(118), pp. 94–98. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-6-118-19>
8. Trusova N.V., Chkan I.O. (2023) Kiberzakhyst bankivskoi systemy Ukrainy v umovakh tsyfrovoykh transformatsii [Cyber protection of the banking system of Ukraine in the conditions of digital transformations]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnogo ahrotekhnolohichnoho universytetu imeni Dmytra Motornoho (ekonomichni nauky) – Scientific papers of Dmytro Motornyi Tavria state agrotechnological university (economic sciences)*, vol. 1(47), pp.151–163. DOI: <https://doi.org/10.31388/2519-884X-2023-47-151-163>
9. Miroshnyk R., Kukhta I. (2023) Didzhytalizatsiia bankivskoi systemy Ukrainy v suchasnykh umovakh [Digitization of the banking system of Ukraine in modern conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-39> (accessed December 15, 2024).
10. Natsionalnyi bank Ukrainy [National Bank of Ukraine] Available at: <https://bank.gov.ua/ua/> (accessed December 15, 2024).
11. Z pochatku roku v Ukraini zakryly ponad 50 viddilen: reitynh bankiv. RBK-Ukraina. [Since the beginning of the year, more than 50 branches have been closed in Ukraine: rating of banks. RBC-Ukraine]. Available at: <https://www.rbc.ua/rus/news/pochatku-roku-ukrayini-zakrili-ponad-50-viddilen-1719999607.html> (accessed December 15, 2024).